

En evaluerende praksis – fra EVAs hjemmeside, nov. 2018

Ekspert: En evalueringskultur giver jer indsigt i, hvad I gør godt i jeres pædagogiske læringsmiljø. Men det kræver fravalg og prioritering, og at I har et klart mål med det, I vil.

At fokusere på en bestemt indsats, sætte mål for den og følge op på, om det, man har gjort, gør en forskel for børnene. Så kort kan det siges, hvad en god evaluering handler om, siger Andreas Hougaard, seniorkonsulent hos EVA:

“Evalueringer giver lederen og det pædagogiske personale indsigt i, hvornår de lykkes.”

Hvornår har man en evalueringskultur?

Med den nye dagtilbudslov har danske dagtilbudsledere fået ansvaret for at skabe en evalueringskultur i deres dagtilbud. Men hvordan skal man forstå begrebet?

I loven defineres det som, at “det pædagogiske personale og ledelsen løbende forholder sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.”

Andreas Hougaard uddyber: “En evalueringskultur handler om at arbejde systematisk med evaluering af den pædagogiske praksis. Det handler blandt andet om, at man i de enkelte evalueringer definerer, hvad man vil holde øje med, inden man indsamler viden, og følger op på den viden, man opnår i evalueringen.”

“Kulturbegrebet betoner, at evaluering ikke bare handler om teknik og metode, men om holdninger og værdier i organisationen. Med andre ord skal evalueringen generelt opleves som en læreproces og ikke som kritik.”

Personale og ledere skal have forskellige kompetencer

Ifølge Andreas Hougaard kræver det noget lidt forskelligt henholdsvis af lederen og af personalet at sikre udviklingen af en evalueringskultur.

Det pædagogiske personale skal udvikle disse kompetencer:

tekniske kompetencer til at arbejde med evalueringsredskaber

evne til at kunne se og vurdere sig selv udefra

færdigheder til at formulere refleksioner

evne til at arbejde systematisk med egen praksis,” siger Andreas Hougaard og nævner redskaber som SMTTE eller Tegn på læring som eksempler.

Dagtilbudslederne skal på deres side opøve andre kompetencer:

til at tilrettelægge evalueringsprocesser

styrke evalueringskompetencerne hos det pædagogiske personale, fx ved at give det pædagogiske personale feedback på brugen af evalueringsredskaber.”

Fokuser, og vælg fra

Som noget nyt i dagtilbudsloven er der kommet 12 nationalt fastsatte mål – 2 for hvert læreplanstema. Det er et krav, at man i sin evaluering forholder sig til de 12 mål.

Og det er et stort ansvar at lægge på den pædagogiske leder, mener forsker på Københavns Professionshøjskole Søren Smidt, der i flere år har arbejdet sammen med institutioner landet over om udvikling af pædagogisk praksis. Hans vurdering er, at den store udfordring for lederne er at vælge fra.

“Hvis du tænker evalueringskultur som noget, der skal nå rundt om alle 12 mål hver eneste dag, bliver det for stort og kompliceret. Det er nødvendigt at vælge noget ud, du vil fokusere på.”

Sæt meningsfulde, lokale mål

En anden udfordring er, ifølge Søren Smidt, at sætte klare mål for, hvad man vil opnå. Målene kan fx handle om, hvad man vil opnå med en bestemt aktivitet, hvad man lærer undervejs, eller hvordan børnene reagerer på det, man sætter i gang. De kan fx handle om børnenes sociale udvikling – at få færre kon-flikter i garderoben, eller at børnene bliver mere selvhjulpne.

Men hvis de skal give mening i forhold til det pædagogiske arbejde, skal de tage afsæt i den lokale virkelighed, siger Søren Smidt:

“Målene skal formuleres specifikt i forhold til de børn, man har med at gøre. Behovene i et børnehus kan være meget forskellige i forhold til, om der er 60 børn eller 220.

"At arbejde med selvhjulpenhed kan betyde en ting i et socialt belastet område og noget andet i et pænt middelklassemiljø. Derfor skal målene for det, man vil evaluere på, formuleres lokalt. Ellers bliver det uklart, hvad det handler om.”

Klare mål giver bedre feedback

Jo klarere og tydeligere målene er, jo nemmere er det at sikre den pædagogiske feedback, som er kernen i at følge op på, hvordan man så lykkes.

“Hvis man ikke formulerer målene skarpt, er der kun tilbage at evaluere på processen. Om man har haft det godt eller skidt undervejs. Klare, tydelige mål er med til at sikre, at feedbacken bliver faglig. Så det ikke handler om, om nogen synes, andre har gjort noget rigtigt eller forkert, men om, hvordan vi lykkes med at komme derhen, vi gerne vil, med vores børn,” siger Søren Smidt.

Fokus på et område giver erfaringer til andre områder

Erfaringen er, man også godt kan bruge de pædagogiske indsigter, man får på et område, på andre områder i den pædagogiske praksis. Så man skal ikke være bekymret over i en periode at fokusere på noget frem for på noget andet, siger Søren Smidt.

“Hvis du fx arbejder grundigt med børnenes selvhjulpenhed i garderoben, får du blik for det, også når du står ved måltidet eller på legepladsen. De ting, du har med fra arbejdet i en rutine-situation som i garderoben, kan du bruge i andre rutinesituationer og andre pædagogiske sammenhænge,” siger Søren Smidt.

Evaluering kræver involvering og organisering

Ud over at sætte mål handler en evaluering om at dokumentere det pædagogiske lærings-miljø og børnenes læring, at analysere dokumentationen og at sætte en retning for den fremtidige praksis.

Kortlægningen Evaluerende pædagogisk praksis i dagtilbud viser, at de fleste evalueringsopgaver løses bedre og med større udbytte, når det pædagogiske personale oplever, at de har mulighed for at drøfte evalueringerne med deres kolleger. Det kan være i refleksionsgrupper eller i styre-grupper.

Trygt miljø

Som leder har man en særlig vigtig opgave med hensyn til at organisere analyseprocessen, så kollegerne sammen kan drøfte dokumentationen kritisk og i et trygt miljø. Og endelig skal fokus være på, at evalueringen kommer børnene til gavn.” Andreas Hougaard:

“Evaluering skal tilrettelægges og organiseres i sammenhæng med dagtilbuddets øvrige opgaver og aktiviteter. Så den tid, der bruges på evaluering, ikke er tid, der går fra børnene, men tid, som kommer børnene til gode på den lange bane.”

Guide til en evaluerende pædagogisk praksis

1. Formuler et klart formål med evalueringen

Start med at definere, hvad det er, I gerne vil vide. Det kan være en sætning eller et spørgsmål, fx

“Vi vil undersøge, hvorfor der ofte er konflikter ved bålhytten om eftermiddagen”.

Eller noget I ønsker sker, fx ‘Hvordan får vi de stille børn til at deltage mere aktivt i snakken ved frokosten?’

Det er en god idé at tage udgangspunkt i noget, som I undrer jer over i det daglige. Relater gerne formålet til et mål i den styrkede pædagogiske læreplan som at “alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber”.

2. Indsaml dokumentation om jeres formål

Nu skal I indsamle dokumentation om det, I gerne vil være klogere på eller gøre anderledes. Start med at finde ud af, hvilke situationer eller hvilke aktiviteter I helst vil arbejde med.

Hvis jeres formål er, at alle børn skal opleve, at de bliver set og hørt, kan I sætte fokus på frokostmåltidet og dokumentere, hvad der rent faktisk sker via fx fotos, tegninger fra børn eller lignende.

Husk både at dokumentere de konkrete kompetencer/produkter, men også børnenes læreprocesser. Lad evt. børnene deltage aktivt i dokumentationen.

3. Analyser jeres dokumentation, og sæt en ny retning

Så skal dokumentation analyseres, og I skal sætte jer nye mål og en ny retning. Spørg jer selv:

Betyder det, vi har set, at vi skal gøre noget anderledes? Hvordan skal vi lave justeringerne? Hvem har ansvaret?

Hold fokus på jeres oprindelige formål med evalueringen og på, hvad dokumentationen rent faktisk viser jer. Vær flere kolleger om analysen, så I får et nyt blik på jeres praksis.

Kilde: Kort om evaluerende pædagogisk praksis, EVA, 2018

Få inspiration til at komme videre

Redskab til selvevaluering giver dig en metode til at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan

Fakta: Det siger loven om evaluerende pædagogisk praksis:

“Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.”

“Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske lærings-miljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Forskning og undersøgelser bag artiklen

Denne artikel er blandt andet baseret på viden fra forskningsdatabasen nb-ecec.org, som rummer kvalitets-vurderet skandinavisk forskning på dagtilbudsområdet. Du kan få et overblik over forskningen og bøger på området i publikationen Kort om evaluerende pædagogisk praksis, der kan downloades fra www.eva.dk.

"Vi fik flere faglige samtaler om børn og pædagogik"

ERFARINGER FRA RUDERSDAL: Alle dagtilbud i Rudersdal Kommune har de sidste fem år arbejdet systematisk med at undersøge og evaluere deres pædagogiske arbejde. Det har givet bedre faglig dialog – og større engagement fra forældrene.

Faldgrupper

Uklare mål og for mange evalueringskoncepter på samme tid er nogle af de faldgruber, du skal styre uden om i jeres arbejde med en evalueringskultur.

Mie Plotnikof, ph.d. og lektor, Aarhus Universitet:

Faldgrube 1: I forholder jer ikke til jeres lokale kvalitetsbegreber

“At evaluere den pædagogiske praksis handler om at forholde sig til og analysere praksis for at forandre og gøre noget bedre. Derfor skal man også kunne forholde sig til, hvordan man definerer kvalitet.

" Børnehusene tilbydes ofte mange forskellige koncepter til at måle kvalitet fra fx forvaltning, konsulenthuse eller forskning. Men når man hører pædagoger tale om kvalitet, gør de det tit på forskellige og lokalt forankrede måder – fx som nærhed eller omsorg. Det er vigtigt, at man diskuterer de lokale kvalitetsbegreber og de grundantagelser, der knytter sig til dem.”

“Lederen skal skabe anledninger til, at hun/han sammen med medarbejderne får talt om, hvad de ser som og gør til kvalitet, og hvordan de arbejder med at udvikle den. Det er vigtigt, diskussionerne foregår jævnligt, fx ugentligt eller månedligt, og at det ikke bare handler om driftsmæssige problematikker, men i stedet også om kvalitetsdefinerende emner, så de bliver mere præcise i deres lokale forståelser og tilgange.”

Faldgrube 2: I er uklare i mødet med forældre og forvaltning

“Som leder skal man kunne formidle til andre aktører som forældre og forvaltning. Man skal både gøre sig klart, hvilke fortællinger og pointer om kvalitet man vil præsentere for andre, og hvordan man vil formidle det. Man kan godt i en personalegruppe tale om fx Vygotskys nær-meste udviklingszone, men det skal oversættes til andre uden samme teoretiske forudsætninger, så man uden at blive for fagfaglig kan demonstrere, at man er fagligt velfunderet.”

“Det er vigtigt, at dagtilbudslederen understøtter personalets arbejde med børnehushets kvalitetsbegreber, så de udfoldes med lokal forankring, og personalet kan argumentere for dem og formidle dem klart til andre.”

Maja Plum, ph.d., ekstern lektor, Københavns Universitet:

Faldgrube 3: I gør det for kompliceret

“Dagtilbudsledere skal tit jonglere med mange evalueringskoncepter og -redskaber, hvor der er risiko for, at man kommer til at arbejde ret formaliseret med mange kategorier og forskellige målinger på det enkelte barn. Det skaber et hav af data, men sjældnere egentlig refleksion og analyse af eget læringsmiljø. Derfor er det så vigtigt, når det kommer til at skabe en evaluerende pædagogisk praksis, at man forsøger at gøre det ret enkelt – så keep it simple.”

"Fremfor fancy og dyre koncepter så kan man arbejde med det enkle. Fx bare det, at pædagogerne medbringer et billede til et personalemøde af noget, de synes, er svært lige nu i forhold til et mål, man arbejder med, kan skabe gode refleksioner. Her er den pædagogiske leders opgave at være god

til at facilitere snakken, så man får mange aspekter frem i lyset om den pågældende problemstilling og giver plads til det dilemmafyldte."

Faldgrube 4: I glemmer jeres håndværk

"Meget ofte er det ikke nødvendigt at opdyrke nye metoder til at arbejde reflekterende med læringsmiljøet, for mange af de redskaber, som allerede ligger i den pædagogiske værktøjskasse, er fine til at indhente viden om det, man gerne vil blive klogere på – fx læringshistorier eller observationer. Hvorefter man så laver sine analyser og drager sine konklusioner.

"Mange kræfter bliver brugt på at lære nye metoder og skabeloner at kende, hvor det bliver selve modellerne frem for egen praksis, man egentlig bliver klogere på."

Persille Schwartz, chefkonsulent, Danmarks Evalueringsinstitut

Faldgrube 5: I sætter for upræcise mål

"En af de svære ting ved en evaluerende pædagogisk praksis er at finde frem til, hvilket mål man vil have med den pædagogiske indsats. Derfor er det så vigtigt, at man kan forholde sig åbent og reflekterende til det, man ser, er på færde i børnegruppen, så man ikke for hurtigt beslutter sig for handlinger, som egentlig ikke rammer hovedet på sømmet i forhold til de egentlige udfordringer eller de udviklinger, man ønsker."

"Hvis problemet fx er, at man ikke synes, at måltidet fungerer, er det vigtigt at gå på opdagelse i, hvad der er på færde, inden man beslutter sig for, hvad målet skal være – fx at børnene bliver mere selvhjulpne eller lærer at hjælpe hinanden med at dække bord."

"Første skridt mod et godt mål er, at man har en god fornemmelse af, hvad der er på spil i børnefællesskabet.

Faldgrube 6: I glemmer børnefællesskabet

"Når man evaluerer sin praksis, bliver man i sagens natur optaget af, hvad man og de andre voksne kan gøre anderledes i læringsmiljøet. Man tænker naturligt i relationen mellem børn og den voksne og kan godt komme til at over-vurdere sin egen betydning for børnenes læring og glemme, at børnenes opmærksomhed og læring foregår i et børnefællesskab, der i nogle tilfælde har mere betydning for børnene, end de voksne har."

"Derfor er det vigtigt, at man både i sit arbejde med at indsamle dokumentation af sin praksis, og når man skal finde nye veje at gå, har fokus på at forstå børnefællesskabets betydning for det enkelte barn."